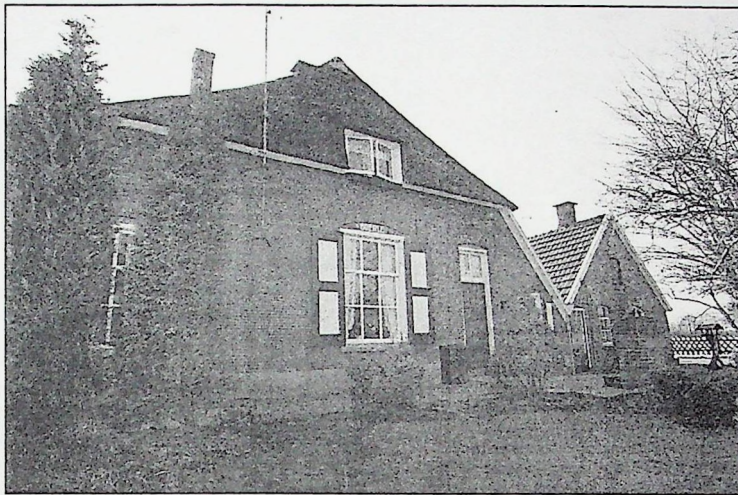

Geurtsen: smeden en klompenmakers

Bij smid Coen Geurtsen in Hengelo kwam eens een boer die vreselijke tandpijn had. De smid wist raad. Hij bond de patiënt een ijzerdraadje om de pijnlijke tand en klemde het andere eind in de bankschoef. Toen pakte hij een gloeiend stuk ijzer in de tang en sprong er schielijk mee op de boer af. Die vloog van schrik achteruit en... de tand was pijnloos getrokken.

Ook Achterhoekse fietsmakers wierpen zich op als onbezoldigde tandartsen. Bij Luimes in de Velswijk, waar Gradus Geurtsen in de jaren '30 werkte, kwam eens een boer met zware kiespijn. De fietsmakers deden een druppeltje zoutzuur op de rotte kies. Na enkele dagen was die totaal verpulverd, met wortel en al. Het zijn enkele kostelijke anecdoten uit het familieboek Geurtsen, in 1990 door Eddy Geurtsen uit Hengelo uitgebracht. Al in 1974 was Eddy zijn spuurwerk begonnen en het leidde tot een zeer goed gedocumenteerd boek. De samensteller toont zich een prima schrijver, die zijn verre voorouders voor de lezer tot leven

♦ Grootte Boerle aan de Deldensebroekweg 21 bij Vorden, het oudst bekende stamhuis van de familie Geurtsen. (Foto Ron Nagtzaam)

weet te wekken. Het boek bevat ook dialectverhalen van de vader van de samensteller. De Geurtsens vormen een echt smidsgeslacht. Zeven generaties al wordt het vak beoefend, tenminste als via vrouwelijke lijn de voorvaders Teunissen worden meegerekend. De oudst bekende stamvader van de familie Geurtsen is Geurt Gerrets te Geers uit Drempt. Dan volgen respectievelijk Derk Geurts te Geers en Geurt Geurtsen (geb. 1752 Drempt). Geurt was boer op Grootte Boerle aan de Vordensebroekweg (nu Groot Enzerink). Het echte familie verhaal begint bij de volgende generatie: Hendrik Geurtsen trouwde in 1813

met Grada Hogelagt. Het paar woonde in 1817 op De Heurne vlakbij Grootte Boerle. Met 'Petri' (22 februari) 1830 zegden ze de pacht open trokken ze met de kinderen naar 't Gooi (Keijenborg), waar ze bij vader J.W. Hogelagt gingen inwonen. Deze was wieldraaiër. Het 'Draaiershuus' bestaat nog, nu woont de familie Zents er. In de schuur zit een gebint waarin een kruisje is gekerfd; bij de bouw is dit gebint op een bouwvakker gevallen, die daarbij dodelijk verongelukte. Twee zoons uit het gezin van Hendrik stichtten 'n gezin: Gradus en Gerrit Jan. Gradus ging op ongeveer negentienjarige leeftijd in de leer bij smid Hilferink op 't Gooi.

Na een leertijd bij diverse smeden in het land kwam hij in 1855 als volleerd smid in dienst bij Besselink in Hengelo en hij huwde de smidsdochter Willemien Teunissen (soort zoekt soort). Hun zoon Coenradus werd ook weer smid in Hengelo, de andere zoon Jan Willem trouwde een smidsweduwe met twee kinderen in Twello en hun zoon Gerard bouwde de eerste elektrische wasmachine door een waskuip van een motor te voorzien. In Twello en Deventer zijn nog altijd metaalbedrijven van Geurtsen.

Oersterk

Gerrit Jan Geurtsen leerde het klompenmaken, maar overleed

op 38-jarige leeftijd. Zijn zoon Bernardus, in 1897 getrouwd met Catharina Aleida Willemsen, kwam op de Ronde Maat in Velswijk, dat nog steeds in familiebezit is.

Over Bernardus gaat het verhaal dat hij zo sterk was, dat hij zijn zieke broer Hendrik naar huis droeg over een afstand van tachtig kilometer! Hendrik was ziek geworden door op de akker tijdens een warme dag te veel koude karnemelk te drinken. Hij was boerenknecht in het Duitse Herten, Kreis Recklinghausen. Hendrik overleed korterna. Twee brieven, die hij vanuit Herten schreef, zijn nog bewaard. Erg taalkundig was hij niet, want hij schreef: 'Herten krijs reckelinghauwsen'.

Dersterk Bernardus werd eens betrappt bij het stropen onder Enghuizen bij Hummelo. Hij sloeg de veldwachter tegen de grond, maar was herkend. Omdat hij moest voorkomen in Zutphen ging hij naar zijn vroegere luitenant-kolonel om een bewijs van goed gedrag te halen. Deze bleek toevallig familie van de officier van justitie die de dagvaarding had verzonden en... Bernardus kreeg vrijspraak bij 'brekrek aan bewijs'.

De zoon van Bernardus was Gradus Johannes Geurtsen, die met Herman Harmsen een rijwielzaak opzette. Hij was weer de vader van Eddy, de samensteller van het familieboek.

Nog niet geheel opgelost is het verhaal over een telg, die volgens overlevering in de dramatische veldtocht van Napoleon naar Rusland trok en kort na terugkomst thuis overleed. Gezien het jaartal komen er volgens Eddy Geurtsen maar twee personen voor in aanmerking: Jan Geurtsen of Bernardus Hogelagt. Wie weet er meer van?

9, D 13-1997